MIHAIL CALMÎCU

SUB SEMNUL HANGERULUI

30

M I H A I L C A L M Î C U

SUB SEMNUL HANGERULUI

SUB SEMNUL HANGERULUI

SUB SEMNUL HANGERULUI

SUB SEMNUL HANGERULUI

SUB SEMNUL HANGERULUI

II

E D I T U R A T I N E R E T U L U I

Coperta de IONESCU DUMITRU
http://www.clubul-temerarilor.blogspot.com

Căzînd aproape secătuită de puteri din pricina foamei şi setei, cu care fusese chinuită două zile şi două nopţi la rînd, în braţele lui Codruş, ce sfărîmase uşa beciului, Rada se dezmeticea cu greu. Cele cîteva înghiţituri de vin băute din plosca lui Dobre, pe care acesta o duse la buzele ei uscate, îi dădură puterea să deschidă ochii şi să se dumerească de cele ce se întîmplă în jurul ei. Era aşezată într-o căpiţă de paie. Alături de ea, în genunchi, frecîndu-i mîinile reci ca gheaţa, stătea căpitanul Codrean. Codruş al ei în carne şi oase. O privea pierdut, cu un zîmbet vinovat în colţul gurii, neştiind ce să facă. Lîngă el, în picioare, stătea Andrieş, zîmbindu-i şi el. Fata ridică cu greutate capul, căută în luminile ochilor celuia îngenuncheat înaintea ei. Murmură :

— Ai venit ?

— Precum vezi, Radă. Am venit ! Nu mă învinovăţi de întîrziere...

— Nu te învinovăţesc de nimic, Codruş. Dacă ai şti numai ce fericită sînt ! De la o vreme, aproape îmi pierdusem nădejdea că te voi mai vedea vreodată. Eram la capătul puterilor. Noroc de întîmplarea asta cu boierii...

— Adevărat. Altminteri ai fi rămas poate îngropată pentru totdeauna, deolaltă cu toată copilăria mea, undeva în adîncul făpturii mele. Rana aceea afurisită de la moalele capului...

Fata se ridică în capul oaselor, îl privi îndurerată, cu buzele tremurînde :

— De la ea se trage toată nenorocirea noastră ?

— De la ea, Radă. Numai înfruntarea ce mi-a făcut-o Andrieş în tabără o împrăştiat negurile ce-mi învăluiau mintea.

Rada întoarse capul spre Andrieş, privindu-l nedumerită.

Băietanul tuşi fîstîcit, feri privirea, apoi întorcîndu-se spre ei zise :

— Haideți ! Oamenii s-o adunat pentru județul căpcăunilor şi ne aşteaptă.

Judecata fu scurtă. Adus în fața sătenilor, boier Negrilă fu poftit să iscălească, ca din partea sa, o scrisoare întocmită pe loc de pisarul Ignat către Divanul din Ieşi, prin care scrisoare boierul îi vestea pe divaniții de acolo că-şi împarte de bună voie şi nesilit de nimeni, pe din două, averea şi bucatele cu sătenii săi, ce l-au slujit cu supunere şi credință. Aflînd că în felul acesta i se va cruța viața, boierul iscăli cu negrăită rîvnă scrisoarea, întărindu-şi iscălitura cu pecetea inelului ce-l purta asupra sa. Cît despre omul veneticului din Ieşi, adus şi el di-

naintea sătenilor, acesta fu osîndit, spre învățătură de minte tuturor acelora care vor mai unelti împotriva țării, să fie tras în furci în zorii zilei următoare.

Isprăvind judecata, căpitanul se apropie de boier Negrilă, zicînd :

— Boierule, iertîndu-te pentru scrisoarea către Divan de pedeapsa ce pe drept ți se cuvine, deoarece ea va aduce oamenilor iştia urgisiți de tine o bucurie pe care noi o vom păzi cu străşnicie cîte zile am avea de umblat pe fața pămîntului, am dezlegarea de a-ți cere acum socoteală pentru o anume faptă săvîrşită cu şapte ani în urmă față de un băietan cu numele de Codruş, pe care l-ai avut slugă la curtea domniei tale...

— Co... Codruş ? făcu ochii mari boierul, dîndu-se un pas îndărăt. Pe care l-au puşcat arnăuții mei ?

— Da, Codruş, băietanul căruia i-ai vrîstat spatele cu harapnicul şi ai dat poruncă să-l puşte arnăuții dumitale cînd, răzbit de cele îndurate, o fugit de la curte, dînd cuvînt Radei, aiestei fete pe care o vezi înaintea dumitale şi care ți-o fost slugă, că are să se întoarcă să o ieie de aici şi să-ți numere pe spinare toate harapnicele pe care le-ai numărat domnia ta amîndurora în toți anii cît ți-au slugărit la curte. Ei bine, băietanul acela n-o putut să se întoarcă la vreme şi să se țină de făgăduință. Acum însă s-o întors...

Matahala roti ochii în jur, cătînd cu spaimă şi nedumerire la cei de față, în vreme ce un murmur, vuind ca apele în vărsare, cuprinse mulțimea.

— Da, s-o întors, boierule. Da' degeaba îl cauți printre oameni, Codruş sînt eu...

— Tu ? ! căscă gura boier Negrilă, frecîndu-se la ochi. Tu, țîncul acela care mi-o şchiopătat harmăsarul ?

— Da, fiindcă i s-o smuls din mînă la adăpătoare şi s-o tot dus. M-am întors acuma ca să-mi împlinesc făgăduința făcută atunci.

— Vrei... vrei să-mi numeri harapnicele ? bîigui boierul.

— Mi-ar fi lesne s-o fac. Dar, ştiindu-te boier de neam şi sămînță şi ştiind că pedeapsa asta te-ar umili peste măsură în ochii oamenilor, m-am gîndit să-ți dau putința de a-ți apăra cinstea aşa cum o cere cinul[1] domniei tale. Acuma eşti în puterea mea, da-ndată ce vei avea arma în mînă nu vei mai fi, rămînînd într-a dumitale putere şi virtute adevărată. Iar pre cît se pare, nu te poți plînge de ele, cum de altminteri nu te poți plînge nici de faptul că ai fi mai pricăjit la trup decît mine. Cinstit îți spun, cu ursul nostru din tabără am corajul a mă lua la trîntă şi a-l înfrunta fără armă, da' cu domnia ta nu m-aş pune...

Un rîs străbătu ograda, în care timp oamenii, da'

[1] Cin — stare socială, rang.

mai ales cei din spate, prinseră a se îmbulzi înainte, spre a putea vedea mai de aproape cele ce vor urma.

Spunînd aceste vorbe, căpitanul cel tînăr făcu un semn oamenilor să-i facă locul de trebuință, după care ceru unuia dintre soții săi să-i deie hangerul. Luînd arma, o azvîrli la picioarele lui Negrilă şi, trăgînd la rîndu-i oțelul din teacă, spuse :

— Dacă mă vei doborî, boierule, să nu-ți fie teamă de oamenii mei ! Ei nu îți vor face nemica, căci cuvîntul dat de mine este şi al lor într-aceeaşi măsură. Ei îți vor face de petrecanie la fel cum i-ar face mîine în zori soțului şi prietinului dumitale Neghinuță, numai dacă îți vei călca făgăduința făcută în scrisoare. Şi acum alege : hangerul ori... harapnicul.

Cu răsuflarea oprită, oamenii erau numai ochi. Nu se clintea nimeni în acea tăcere încordată care se aşternuse asupra ogrăzii. Boierul cel mătăhălos stătea şi el încremenit locului, cu obrazul încruntat şi privirile ațintite asupra armei de la picioarele sale, pironit de sutele de ochi.

„Va lua hangerul ?" se întrebă în sinea lui Andrieş, care stătea în rîndul din față, în spatele căpitanului. Apoi se uită cu coada ochiului la Rada. „Ian te uită la ea cum îi scapără ochii şi cum îi tremură inima pentru omul care stă gata să înfrunte, cu oțelul în mînă, matahala asta ce l-ar face fărîmițe cu un singur pumn pe oricare din cei adunați aici",

îşi spuse Andrieş. Biata fată, şi cum să nu-i tremure inima dacă după atîta amar de vreme, aşteptîndu-l, îl vede iarăşi primejduit de hainul care le înveninase lor tinerețile şi fusese gata să-i deie pierzării pe amîndoi ! „Oare va lua hangerul ?" se întrebă iar Andrieş, întorcînd ochii spre boier. Dar acesta nu se clintea. „Inimă de iepure în cojoacă de urs, îşi spuse băietanul, asta e."

— Care va să zică, după cum văz, surîse căpitanul, alegi harapnicul ? Frumoasă alegere pentru o cinstită față boierească, nimic de spus ! Alta nu-mi rămîne de făcut decît să mă supun alegerii domniei tale...

Şi, spunînd asta, căpitanul îşi vîrî hangerul în teacă, se răsuci în călcîie şi se îndreptă, urmărit de privirile tuturor, spre cerdac.

Inima boierului icni cînd văzu mîna haiducului desprinzînd harapnicul din cui, apoi ciubotele lui, dintr-acelaşi saftian[1] roşu ca ale sale, coborînd fără grabă treptele scării. Lumina prinse a-i tremura înainte, rărindu-se sub revărsarea amenințătoarei umbre a haiducului, venind asupra lui.

— Mă iartă, boierule, de întîrziere, da' n-o fost din vina mea, zîmbi căpitanul, după care obrazul i se întunecă şi un scrîşnet cumplit îi cutremură pe cei din jur. Primeşte dară !

În aceeaşi fărîmă de clipită un şuier ascuțit des-

[1] Piele subțire şi fină de capră, de oaie sau de vițel din care se confecționează articole de marochinărie.

pică văzduhul, urmat de un răget ca de fiară rănită al matahalei. Mîna cu harapnicul se ridică iar, urmînd-o un alt şuier ascuțit, apoi un altul...

— Te doare, frate Negrilă ? îl tot întreba, cu glas plîngăreț, boierul cel subțiratic pe prietenul domniei sale întins cît era el de lung şi de gros între pernele patului din iatac şi gemînd a moarte.

— M-o dat gata tartorele, nu mai pot, frate Neghinuță ! Mai bine luam hangerul şi-i făceam vînt din aiastă lume, da' nu vroiam a-mi umili cinul, bătîndu-mă în săbii cu un lotru de rînd.

— Te înțăleg, frate Negrilă, aşa este ! Bine-i că ai scăpat cu atîta ! Da' cînd mă gîndesc eu ce mă aşteaptă mîne dimineață... Of, Doamne !

— Vrea să te spînzure ?

— Vrea.

— Şi crezi că te spînzură ?

— D'apoi ce alta să crez ? Că are să lăcrămeze văzîndu-mi lacrămile şi are să mă ierte ? Nu-i el omul !

— Nu-i, e adevărat, gemu matahala din perne, răsucindu-se pe-o coastă. Ia mai udă-mi oblojelile, frate Neghinuță, că m-o secat la inimă durerea.

— Numaidecît, spuse Neghinuță luînd cîrpelnițele de pe spinarea prietinului domniei sale şi muindu-le în ligheanul cu apă care stătea alături. Făcînd asta, el nu uită, de asemenea, să-şi

scoată legătura petrecută în jurul frunții şi s-o înmoaie într-acelaşi lighean cu apă, zicînd : Ian te uită ce m-au miruit cu ghiuleaua ceea diavolii, de-mi ziceam că îmi zboară căpăţîna de pe umere, nu alta ! Nici acuma n-o prea simț a me...

— Bine ar fi măcar tot aşa să o simți şi mîne, frate şi prietene Neghinuță, că mai rău îi cînd n-o simțeşte omu' de loc, oftă matahala. Iacă-tă, îmi spuneai adineauri că bine e că am scăpat cu atîta, că de domnia ta are să fie mai rău. Da' eu îți spun de la inimă : oare nu-i mai moarte decît moartea adevărată că m-au lăsat lotrii iştia cu averea pe jumătate şi cu bucatele ce le am tot pe-atîta ? De mă scurtau cu zilele, nu aveam veninul ista la inimă...

— Lasă, lasă, frate Negrilă, că ai să ştii domnia ta să ți le întorni toate la loc şi încă cu oarecare adăogire, numai să te vezi scăpat de blăstămați.

— Apoi asta om mai vedea noi, e-adevărat ! Da' eu îți zic de ce este.

— Ce este nu are să fie, iar dacă am şi eu o părere de rău, este aceea că n-am să apuc să mă bucur de bucuria domniei tale.

— Şi asta nu se ştie, frate Neghinuță, că multe i se mai pot întîmpla omului taman atunci cînd se aşteaptă el mai puțin să i se întîmple... Tocmai de aceea mă întreb înainte şi înainte de toate : oare să nu fi ajuns pînă acum lipcanii mei la Ieşi ? Şi într-al doilea rînd : oare să fie atît de nătărăi boierii

noştri din Divan încît să deie crezare scrisorii iscălite de mine azi ?

— Drept să-ți spun, prietene şi frate, din parte-mi nu prea aştept să se întîmple pînă mîne te miri ce minune de pe urma căreia să mă aleg şi eu cu zilele înnădite şi inima rîzînd la multele bucurii ale vieții, şi asta fiindcă îmi fac următoarea socoteală : dacă ajungeau lipcanii domniei tale la vreme acolo unde trebuiau să ajungă, nu ajungeam nici noi să ne oblojim acuma rănile, stînd aicea sub lăcată şi aşteptînd milostivirea celuia de sus, carele de prea multe cîte le are de pus la cale în Divanul neprihăniților arhangheli nu totdeauna vede şi cele ce ar trebui să vază pe aiastă lume urgisită de lotri. Cît despre boierii noştri din Divanul istlant, de la Ieşi, cărora domnia ta pe nedrept le arunci vorbă de ocară, chiar de n-or fi ei arhangheli fără prihană şi atoateştiutori, da' tot au minte îndestulă ca să priceapă că un frate al lor întru aceleaşi curate năzuințe nu poate iscăli o asemenea balivernă, fără ca deasupra capului său să atîrne acel iatagan care se cheamă al lui Damoclis. Numai că, din păcate, înțelepciunea asta a lor mie nu îmi va fi de prea mare folos în lumea drepților în care mă voi afla în ceasul cînd vor primi ei scrisoarea şi se vor zgrepțăna la ceafă pentru a o pricepe cum trebuie.

— Nu te prăpădi cu firea, frate Neghinuță, că nemica nu ştie omul dinainte ! Da' parcă s-aude ceva... Ian ascultă ! sîsîi deodată boier Negrilă.

— De unde să s-auză ? ciuli urechea Neghinuță.
— Din cerdac. Ia, ascultă...

Dacă Ignat şi Neacşu, cei doi haiduci puşi de strajă în fața hambarului în care se aflau închişi, legați la mîini şi picioare, arnăuții ce se dăduseră vii în lupta pentru luarea conacului ar fi ciulit urechile mai bine, ar fi auzit un anume hîrşîit venind dinlăuntrul acelui hambar şi fără îndoială, că ar fi intrat numaidecît acolo să vază despre ce este vorba. Dar Ignat şi Neacşu nu auziră hîrşîitul, şi asta fiindcă, osteniți peste măsură, după zbuciumul şi încercările zilei, mai ascultau pe deasupra şi cîntecul venind dinspre cele trei focuri aprinse în mijlocul ogrăzii, în jurul cărora şedeau tolăniți, unii legîndu-şi rănile, alții moțăind la dulcea pălălaie a flăcărilor, soții şi tovarăşii lor de arme, care-şi făcuseră de acum rîndul la locurile de strajă din cuprinsul conacului, cum şi de la intrarea în sat.

Drag le era codrenilor puşi la uşa hambarului acel cîntec molcum şi tărăgănat, fiindcă desluşeau în el foşnetele codrului şi clipocitul izvoarelor, dar poate mai drag decît lor îi era cîntecul, la acea oră tîrzie de noapte, arbănaşului Hogea, fiindcă, legat cum era fedeleş printre frații lui ce-şi slobozeau fără griji aghioasele, cîntarea îi dădea putința să-şi încerce legăturile de la mîini de o stinghie care se afla taman în spatele său. Încercîndu-le el cu multă

rîvnă şi tot trăgînd cu urechea la cele ce se întîmplă afară, simți deodată că legăturile au început să slăbească, iară mîinile să se mişte mai în voie. Bucurîndu-l asta din cale-afară, arbănaşul Hogea îşi spori rîvna şi în curînd băgă de seamă că poate aduce mîinile în față, ba chiar şi vîrî una din ele în tureatca ciubotei. Mai mult decît atîta nici că rîvnea arbănaşul Hogea.

Aşadar, văzîndu-se el slobod ca păsările cerului, se răsuci numaidecît pe o coastă şi arse un ghiont în partea cea moale a maimarelui său Hamza, carele, cu spatele întors la el, repezea pe nas, în bună pace şi deplină împăcăciune cu soarta, nişte hîrîituri şi şuierături curat ca de balaur. Simțindu-se înghiontit într-acea lature a trupului care-l durea acum mai puțin ca toate, da' mai ales ca partea ceea de sus a lui unde avea cucuiul, mai-marele conteni pe loc cele hîrîituri, zicînd năpustit :

— Care-i ? !

— Psst !... Eu îs, Hogea ! Şezi binişor ca să-ți tai legăturile !

— Ha ?

— Pss ! făcu iar arbănaşul, dîndu-se mai aproape de namilă. Să-ți tai legăturile, zic. Lotrii cîntă la focuri şi trebuie să ajungem numaidecît în iatacul boierilor ca să-i slobozim de acolo.

— Da' cum ? căscă ochii Hamza.

— Ştiu eu cum, sîsîi arbănaşul Hogea, tăind la

repezeală frînghiile de la mîinile şi picioarele acestuia. Jungher ai ?

— Am !

— Scoate-l şi ţine-l la îndemînă ! În spatele hambarului sînt două scînduri desprinse. Ieşim pe acolo, după care ne tîrîm şerpeşte pînă în conac. Te ţii după mine...

Ieşind din întunecimea hambarului, prin care Hogea dovedise că are cu adevărat ochi de huhurez, cei doi o porniră tîrîş spre cerdac, oprindu-se la fiecare jumătate de pas şi cătînd spre focuri. Străjile nu-i puteau vedea, căci în partea asta a ogrăzii nu se afla nici una, iar întunericul des al unei nopţi fără lună le înlesnea de minune treaba pusă la cale. Mai greu fu cățăratul pe treptele cerdacului, căci erau multe şi scîrţîiau, fapt care îi făcu să piarză multă vreme. Le suiră una cîte una, pe amîndouă laturele, mai mult tîrîndu-se în sus cu ajutorul mîinilor şi proptind uşor picioarele în rezemători. Ajungînd în capul scării, se pitulară amîndoi, trăgînd cu urechea la bocănitul ciubotelor haiducului pus de strajă acolo, care se preumbla dintr-o parte în alta a cerdacului. Pîndind apropierea acestor paşi, arbănaşul Hogea înălță capul. Ajungînd în dreptul scării, străjerul se întoarse cu spatele spre a-şi urma drumul îndărăt, fără însă a bănui că nu va mai apuca să-l facă. Căci, într-aceeaşi clipă, arbănaşul Hogea era asupra lui, iar jungherul său înfipt adînc între umerii omului. Zăticnindu-i gea-

mătul cu palma, arbănaşul îi ţinu trupul să cază moale pe podeaua de scînduri, după care se întoarse spre soţul său, slobozind printre dinţi :

— Vină !

Pe boieri îi găsiră cu obrazurile pierite, stînd printre oblojelile risipite în toate părţile şi dîrdîind ca de friguri adevărate.

— Tu, Hogea ? ! Tu, Hamza ? ! ! bîigui stăpînul, văzîndu-i pe cei doi izbăvitori răsărind în pragul uşii.

— Noi sîntem, boierule ! prinseră a zîmbi aceştia. Haideţi !

— Da' cum ?

— Cum să ieşim de aici ? cercară a se dumeri cît mai repede boierii.

— Apoi de-aici îi mai lesne, că dăm mai repede în fundul ogrăzii, grăi Hogea, iar de acolo...

— Cai om găsi noi prin sat, sîsîi Hamza, că am eu oameni unde să-i aflu, iar odată încălecaţi, pe-aici ni-i drumu' ! Nişte prostiri[1] ai, boierule ?

— Am, vezi în lacra[2] de acolo.

— Ni-s de trebuinţă, că numai cu ajutorul lor ne-om putea slobozi peste fereastră ca să ajungem în ograda de din dos, iar apoi peste zid, spuse Hamza, deschizînd lacra şi scoţînd din ea cîteva feţe mari de aşternut.

— Numa' mai repede, oameni buni, ca nu cumva

[1] Cearşaf, cergă, cuvertură, învelitoare, pătură, velinţă.
[2] Ladă de lemn ornamentată în care se păstrează hainele.

să vină schimbul străjilor, îi zori Neghinuță. Că dacă ne-or prinde neplecați...

— Dacă s-o întîmpla asta, apoi mîne în zori ți-oi ține negreşit tovărăşie la ridicarea domniei tale în cin pe o crăcană alăturea, grăi boier Negrilă.

— Bate-te peste gură, frate, nu mai cobi ! căscă ochii mari boier Neghinuță.

Între timp, Hamza şi Hogea, legînd cap la cap trei prostiri lungi, le lăsară în jos pe fereastra şi poftiră luminățiile lor să cerce tăria aiestei scări a izbăvirii.

La o margine a satului Oşlobeni de lîngă tîrgul Peatra, dinspre cealantă parte de aceea în care se afla falnicul conac al vornicului Lupu-bătrînul, într-o căscioară prizărită, ascunsă între gutui, țineau sfat de taină trei boieri moldoveni de vîrste diferite. Cel mai tînăr dintre ei, care părea a fi şi fruntea acelei adunări, nu avea mai mult de treizeci de ani. Era un bărbat îndesat, cu o țăcălie scurtă, cu nişte ochi vioi din cale-afara. Şedea în capul mesei, avînd în stînga sa un boier nalt şi uscățiv, cu obrazul spîn, arătînd cam de vreo patruzeci şi ceva de ani, iar în dreapta un bătrîn cu plete albe-colilii, cu fața brăzdată de cute adînci şi mustăți lungi, pogorîte spre bărbie.

— Şi aşa, jupîne Buhuş, se întoarse cel cu țăcălie spre bătrîn, cătîndu-i în ochi cu luare-aminte,

zici că oamenii din Peatra sînt gata să sară la primul sămn ?

— Sînt, dete din cap bătrînul. Numai că-i auzi : „Da' cînd, Doamne, vă veți urni odată către Ieşi, că nu ne mai rabdă locul de stat ? !"

Boierul cel tînăr prinse a zîmbi, arătînd două şiraguri de dinți albi, scăpărători, după care spuse :

— Se vede că drag li-i din cale-afară Alexandru Vodă Iliaş, de vreme ce năzuiesc cu atîta nerăbdare să deie ochii cu el !

— Drag li-i, vornice, ca funia celuia săltat în ea, surîse, la rîndu-i bătrînul. De-or pune mîna pe el, nici cealmaua nu mai rămîne de pe urmă-i ! I-o adus sataralele[1] şi zaharelele[2] pe bieții oameni în sapă de lemn !

— Asta-i adevărat, jupîne Buhuş, se întunecă la obraz vornicul cel tînăr. Mare pacoste s-o abătut pe capul țării şi mare lucru am face să o putem izbăvi de ea ! Da' prin părțile Bacăului ce s-aude, hatmane Săvin ? se întoarse el spre boierul cel uscățiv, cu obrazul spîn.

— Oamenii ascut topoarele, dînd şi ei sămne de nerăbdare, spuse acesta. Am acolo cinci sute de darabani[3] care ar pune mîna pe sînețe la prima

---

[1] Dare excepțională (în afara dărilor obişnuite) percepută în țările româneşti.

[2] Provizii alimentare pe care țările române erau obligate să le pună la dispoziția oştilor otomane.

[3] Dorobanți, jandarmi, gardieni.

strigare. Mă bate gîndul, vornice, că în cîteva zile ne-am putea urni spre Ieşi să stîrpim cuibul cela de vipere.

— Prea devreme ar fi, oftă vornicul cel tînăr. Deşi graba ne înghionteşte din urmă, nu putem să nu ne gîndim şi la unele amărunte, fără de care am primejdui atît oamenii, cît şi întreaga muncă făcută pînă acum. Abia peste vreo două săptămîni ne-am putea încumeta a începe. Şi asta numai dacă om găsi banii ce ne sînt de trebuinţă azi mai mult ca oricînd. Că iaca, s-o propus nişte neguţători lioveni să ne vîndă arme de foc şi cîteva puşte grele, fără de care nu putem face nemica. Topcii[1] la mînuitul puştelor mari avem destui, da' puşte nici una.

— Aşa este, spuse bătrînul clătinînd din cap, fără puşte nu-i răzbim.

Într-acea clipă uşa se deschise şi în odaie intră un ţăran voinic, cu două pistoale şi un jungher la brîu.

— Ce este, măi Strate ? îl întrebă vornicul.

— Boierule, pe drumul dinspre dumbravă au apărut cinci călăreţi care vin într-acoace.

— Ce fel de călăreţi ?

— Călăreţi armaţi, da' nu toţi. Trei din ei sînt cu mîinile legate, iară dîrlogii cailor îs prinşi de oblîncurile primilor doi. Aiştia întreabă prin sat de luminăţiile voastre, cică unde ar putea să vă gă-

[1] Tunar, artilerist.

sească. Dar oamenii se codesc să le deie îndrumare, se tem...

— Adă-i față, spuse vornicul.

Ieşind afară, Strate se duse spre poartă şi veni în mijlocul uliței însoțit de un flăcăuaş care abia îşi trăgea sufletul, căci, se vede treaba, el fusese vestitorul venirii acelor oameni necunoscuți dinspre partea dumbrăvii şi străbătuse într-o fugă dosurile ogrăzilor venind pînă aici. Călăreții veneau la pas — cei legați în față, ceilalți doi în urma lor — întorcînd capetele cînd într-o parte, cînd în cealantă a uliței. Zărindu-l pe Strate în mijlocul drumului, cei doi ieşiră înainte şi strînseră dîrlogii. Erau Hîncu şi Dudău.

— Măi bade, pe vornicul Lupu îl căutăm noi, prinse a zîmbi primul călăreț, iar după pistoalele tale se arată că aici trebuie să fie...

— Aici îi, zîmbi la rîndu-i Strate. Da' cine sînteți voi ?

— Ia nişte oameni cu plocoane pentru luminăția sa vornicul, din partea căpitanului nostru Codrean.

— Ai lui Codrean sînteți ? ! făcu ochii mari omul.

— Ai lui.

— Da' iştilanți ?

— Ai lui Ucigă-l Toaca. I-am prins umblînd pe pămînt cu tot feliul de blăstămății, zicînd că prea puține o semănat pînă acuma maimarele lor.

Strate şi băietanul pufniră în rîs. Cei doi haiduci descălecară, poftindu-i şi pe soții lor să facă acelaşi lucru.

— Numai uşurel, uşurel să nu vă frîngeți gîturile, că n-om mai ave pe ce pune ştreangul după ceea, îi povățui cu blîndețe Hîncu, sărindu-le numaidecît într-ajutor. Apoi, întorcîndu-se spre Strate, spuse : Bade, vi-i lăsăm în pază ! Însă băgați de samă că-s tare iuți de picior. Abia de i-am găbjit cu arcanele !

Intrînd în casă, haiducii îşi scoaseră cuşmele, zicînd :

— Bine v-am găsit, cinstiți boieri !

Cei trei deteră răspuns la binețe, după care boierul cel tînăr, cu țăcălie, întrebă :

— Da' ce vînt vă aduce pe la noi, oameni buni ?

— Vînt bun şi vestitor de bine, vornice Lupu ! spuse Hîncu. Iaca, băturăm cale lungă tot pe sub nasurile poteraşilor şi prin umbra codrilor pînă la luminățiile voastre pentru a vă aduce nişte daruri din partea căpitanului nostru Codrean şi urări de sănătate şi izbîndă întru cele ce aveți de gînd a face pentru aiastă necăjită țară !

— Frumoase urări, şi-i mulțămim din inimă căpitanului vostru pentru ele ! dete răspuns vornicul Lupu.

— Cît despre daruri, parte din ele fiind îmblătoare şi cu năravuri urîte, le-am lăsat afară în paza omului dumneavoastră, zîmbi Hîncu.

Boierii cătară cu nedumerire unul la altul. Dudău prinse a zîmbi şi el, lămurindu-i :

— Sînt trei iscoade ale cinstitului boier Negrilă Ioan, din satul Voineştilor, trimise spre uciderea luminăţiilor voastre din porunca lui Alexandru Vodă Iliaş.

Chipurile boierilor se luminară de zîmbet.

— Înafară de darurile istea îmblătoare, spuse iar Hîncu, scoţînd din desăguţa ce o purta la spate trei pungi doldora de bani şi punîndu-le pe masă, v-am mai adus şi dintr-altele, tot din partea căpitanului nostru, aiestea venind de-a dreptul din cămănăria lui Alexandru Vodă Iliaş.

Văzîndu-i pe boieri că fac iar ochi mari, Dudău dădu şi aici lămurirea de cuviinţă :

— Sînt trei sute de galbeni în ele, parte din preţul pus de vodă pe capetele domniilor voastre. Căzînd banii iştia în mîinile căpitanului nostru şi zicîndu-şi el că din sudoarea norodului o fost adunaţi, s-o gîndit să-i rostuiască cu chibzuială : trei sute de galbeni să vi-i trimeată dumneavoastră pentru armarea darabanilor, că doară tot pentru norod îi armaţi, iar două pungi a o sută de galbeni fiecare să le împartă sărăcanilor din cîteva sate, lucru pe care l-o şi făcut.

— Iacătă şi puştele noastre cele grele, vornice, zîmbi bătrînul cu pletele albe-colilii.

— D-apoi ne mai rămîn bani şi pentru armele de foc uşoare, adăugi boierul cu obrazul spîn.

— Şi ne-o mai rugat căpitanul să vă spunem că-i gata oricînd a vă ajutora cu braţul şi fapta dacă s-o arăta nevoie, încheie Hîncu.

Aici, vornicul Lupu se ridică în picioare, veni spre cei doi codreni şi, punîndu-le mîinile pe umere, le grăi astfel :

— Prietini, vă mulţămim din adîncul inimilor noastre atît pentru darurile aduse, cît şi pentru tot ce aţi făcut pentru noi. Din mare încurcală şi din mare năcaz ne-aţi scos ! De aceea, la întoarcere, să-i spuneţi căpitanului şi bunului nostru prietin Codrean că-i sîntem peste măsură de recunoscători şi că în scurtă vreme ne vom urni spre Ieşi cu mare silă şi înverşunare ! De vom avea nevoie de braţele voastre, vă vom înştiinţa la vreme.

Într-o odaie bogată a curţilor domneşti din Ieşi, aşternută toată cu covoare turceşti şi cu pereţii îmbrăcaţi în brocart cărămiziu, se plimba cu grăbire de colo-colo pe sub nasul logofătului şi sfetnicului său Baptiste Veleli, pufnind a mare necaz şi supărare, Alexandru Vodă Iliaş, proaspătul domn al vechilor plaiuri moldovene. Deşi zicîndu-şi că stă smirnă, nasul logofătului se cîrmea cînd într-o parte, cînd într-alta, urmînd drumurile prin odaie ale lui vodă şi smiorcăind în răstimpuri a obidă şi nedreptăţire.

Căci iată ce tuna vodă, umblînd de colo-colo :

— Dacă într-o lună de zile n-ai să-mi împli cămara, ai să ai a face cu mine, logofete Veleli ! Te întreb : de unde plătim noi Porții haraciul[1] de douăsprezece mii de galbeni, hai ?

Nasul logofătului smiorcăi iar, pogorînd de la înălțimea sa, în vreme ce umerii îi crescură în sus a mare nedumerire şi încurcală :

— Să mai aştepte Poarta, că n-o fi foc. Într-o lună, două...

— Află, logofete, că Poarta m-o trimes aici nu ca să aştepte, ci ca să primească la soroc ce i se cuvine. Asta e una. A doua este că la curtea me am trebuință de oameni destoinici care, atunci cînd se arată nevoia, să ştie să-mi scoată parale şi din peatră sacă, înțelesu-m-ai ? Eu atîta îți spun : să-mi împli cămara la loc, că de nu...

— Da' cum să o împlu, măria ta ? se tîngui cu năduh omul. Țăranii nu mai vor să plătească birurile. Cum îi văd pe seimenii pe care-i trimet după ele ori pun mîna pe topoare şi nu se mai întoarce unul din cei trimeşi, ori îşi leapădă casele şi iau calea codrului.

— Să-i facă să plătească ! răcni vodă. Să năpusteşti lefegii prin sate să deie cu sînețăle în ei ca-n cîni ! Iar pe cei pe care-i prind prin codru să-i tragă în țapă la marginea drumurilor, ca să fie spre învățătură de minte celorlanți !

---

[1] Tribut anual pe care țările vasale îl plăteau Imperiului Otoman.

— Aşa oi face, măria ta, numai că...

— Nu vreau să ştiu nemica ! Pentru asta te ţiu eu în slujbă, logofete Veleli ! Eu una-ţi spun : să-mi împli cămara ! Acum poţi să pleci !

— Am înţăles, măria ta ! pocni din călcîie logofătul şi sfetnicul, pornind de-a-ndăratelea spre izbăvitoarea uşă. Numai că într-aceeaşi clipă uşa se deschise mai să-l deie grămadă şi în pragul ei apăru un idicliu în fireturi, vestind cu glas de clopot :

— Măria ta, o venit doi boieri şi pohtesc să-i primeşti de-ndată, că-s cu mare grabă !

— Care boieri ? pufni furios vodă.

— Luminăţiile lor logofătul Neghinuţă şi logofătul Negrilă Ioan ! sună glasul de clopot al idicliului.

— Spune-le să intre ! se domoli glasul stăpînului. Iară domnia ta, se burzului acelaşi glas către cel cu nerăbdarea de a închide uşa de partea cealantă, mai rămîi, că poate s-o arăta nevoia a te avea la îndemînă.

Călcîiele pocniră iar, în vreme ce nasul, cîrmit către uşă, al logofătului şi sfetnicului se înălţă întru aşteptare şi mult nedorită zăbavă în cuşca aistui lup cu fulgere în căutătură.

Aşteptarea însă fu din cale-afară de scurtă, căci peste o clipă uşa se deschise şi în faţa ochilor lui vodă şi ai nedreptăţitului său sfetnic apărură două vedenii ciudate. Privindu-le, nu ştiai la ce anume să te uiţi mai întîi : la cucuiul din frunte, cît ditai nuca, al primului, la vînătăile prelungi de pe obrazul

celui de al doilea, sau la straiele zdrențuite şi murdare ale amîndurora ? Că neştiindu-i, te puteai gîndi că sînt orice şi în ruptul capului nu ți-ar fi trecut prin minte că-s sămînță de boieri, da' mai cu seamă că-s în naltele cinuri de logofeți ai domniei.

Intrînd aşadar pe uşă, cele două arătări slobozi-ră numaidecît într-un singur glas :

— Să trăieşti, măria ta !

— Da' ce-i cu voi, oameni buni, ce-ați pățit ? sări vodă crucindu-se şi privindu-i din toate laturele.

— Mă... măria ta, gîngăvi cel cu cucuiul, mare be... belea s-o abătut pe capetele noastre. Iaca, venim de la conacul domniei sale, unde m-ai trimes cu o anume po... poruncă...

— Şi ? ! strigă vodă, prinzînd a clipi mărunt din ochi.

— Şi ne-o călcat nişte lotri... bîlbîi cel cu vînătăile.

— Care lotri ?

— Codrean cu o urdie întreagă. Ne-am bătut noi pe viață şi pe moarte, da' pînă la urmă tot ne-o răzbit urdia...

— Şi ? ! clipi iarăşi din ochi măria sa.

— Şi ne-o prădat, ne-o schingiuit...

— Da' nu cumva... făcu vodă, rotunjind dintr-o dată ochii cu căutătură de lup, nu cumva galbenii luați de la cămănărie pentru prinderea boierilor pricinaşi...

— Tot în mîinile lui Co... Codrean o încăput, bîigui cel cu cucuiul.

— Nătărăilor ! Am să vă spînzur pe amîndoi ! tună vodă.

Ajungîndu-le se vede la înțelegere tîlcul acestui tunet şi socotind că o asemenea răsplată după cele îndurate de ei nu le-ar fi dat-o nici măcar lotrul cel tînăr cu inimă de piatră şi braț neiertător, boierii se surpară deolaltă la picioarele măriei sale, strigînd :

— Mă... măria ta ! Nu ne nedreptăți într-atîta ! Ian te uită ce-o făcut din noi tîlharii ! Abia de-am scăpat cu sufletele !

Oprindu-se pentru o clipă din mînioasa lui preumblare de colo-colo şi băgînd de samă că într-adevăr cu atîta au mai scăpat cei doi, vodă se mai domoli întrucîtva, zicînd :

— Şi unde se ascund lotrii ceia care v-o prădat ?

— În codrul Bîrnovei, măria ta ! deteră glas boierii.

— Şi-s mulți ?

— Mulți, nici vorbă !

— Ajunge să trimetem cîteva potere ?

— Mai bine seimeni din ceia iuți de picior să-i împresoare în codru, vorbi cel cu vînătăile.

Vodă stătu cîteva clipe pe gînduri, apoi se întoarse spre sfetnicul său de taină, zicînd :

— Cheamă-l pe Lazăr, căpitanul de seimeni hătmăneşti !

Fuga celor doi boieri îl hotărî pe Codrean să-şi mute neîntîrziat tabăra din codrii Bîrnovei undeva mai aproape de Peatra. Făcînd asta, îşi punea în primul rînd oamenii la adăpost de răzbunarea, ce nu putea să întîrzie prea mult, a lui Alexandru Vodă Iliaş, şi, într-al doilea rînd, se apropia nemijlocit de tabăra lui Vasile Lupu, pentru a putea sări oricînd în ajutorul boierilor răsculaţi. Pînă acum se alesese cu necazul de a nu-şi fi dus pînă la capăt răzbunarea împotriva fostului său stăpîn şi cu marea bucurie de a o avea pe Rada alături. În straie de codrean, cu hangerul şi pistoalele la şold, fata arăta acum ca oricare dintre ei, trădînd-o poate doar frăgezimea obrazului şi căutătura ochilor ei albaştri. În dimineaţa zilei hotărîte plecării lor la Peatra tabăra arăta ca un adevărat furnicar. Oamenii alergau de colo-colo, adunînd în desagi boclucurile, puindu-şi armele, ori strîngînd chingile cailor rînduiţi în mijlocul poienei. Cînd totul fu gata, căpitanul încălecă şi îşi îndemnă harmăsarul spre fruntea rîndului. Ajuns aici, se răsuci în şa, întrebînd :

— Toţi îs în scări ?

— Toţi, căpitane, în afară de Ignat şi Neacşu, care-s de strajă în drum, răspunse Ifrim, ajutorul său, care încheia rîndul împreună cu Rada şi Dobre.

— Aţi dat strigare să vină în tabără ?

— Am dat, da' s-au întors numai străjerii dinspre poiana Ielelor şi cei dinspre Rîpă. Iştilanţi doi

or fi pe drum, că-i mai depărtişor pînă acolo. Le-am luat caii şi calabalîcul şi i-om culege din marş.

— Bine, să pornim dară, spuse căpitanul dînd pinteni fugarului.

Andrieş călărea în spatele căpitanului, avîndu-i ceva mai în urmă, de o parte şi alta, pe Gîtlan şi pe Hîncu.

Deşi aţipise numai spre ziuă, nu se simţea ostenit, înviorîndu-l pesemne răcoarea acelei dimineţi şi a burniţei mărunte care începuse să cearnă din sita cenuşie a cerului. Lăsaseră acum în urmă potica, cotind pe drumeagul ce-l adusese pe Andrieş în tabără în noaptea ceea de pomină şi spaimă. Ieşind tot şiragul în drum, căpitanul se răsuci iarăşi în şa, strigînd către Ifrim :

— S-o alăturat Ignat şi Neacşu ?

— Nu, căpitane ! dete răspuns Ifrim, ridicînd din umere. Or fi apucat-o pe altă potica spre tabără...

— Trimite un om să-i aducă ! strigă căpitanul.

Dar într-aceeaşi clipă harmăsarul de sub el prinse a fornăi năprasnic şi a da înapoi, tremurînd din tot trupul şi cu ochii ţintă spre o anume tufă din stînga drumului. Cătînd într-acolo, căpitanul simţi un fior rece străbătîndu-i şira spinării : de sub tufă ieşeau la iveală ciubotele unui om întins pe spate. Dintr-o fulgerare de gînd îşi dădu seama de cele ce se întîmplaseră aici. Răcni :

— Sîntem împresuraţi ! Puneţi mîna pe arme !

În clipa următoare însă tufişurile se mişcară, iar

din rămuroasele frunzare ale stejarilor de deasupra lor trosniră puzderii de flinte, prăvălind la pământ vreo zece călăreți. În nechezatul sălbatic al cailor ridicați în două picioare, cei rămaşi în scări traseră hangerele, răsucindu-se spre tufărişuri, din care, cu iataganele în mînă, dînd cumplită strigare de năvală, apărură seimenii căpitanului Lazăr. Înainte însă ca aceştia să-i pălească pe călăreți, din crengile stejarilor se surpară asupra lor alții, trăgîndu-i pe cei mai mulți din şei şi lovindu-i cu jungherele, ori prăvălindu-se ei, loviți de aceştia.

Tras şi el la pământ de doi oameni ai domniei, dar slobozindu-le pe loc sufletele cu hangerul pe care şi-l scosese fulgerător din teacă, Codruş sări în picioare, cu ochii scăpărînd. Alături, la picioarele sale, zăcea Gîtlan, cu țeasta sfărîmată de un plumb, iar ceva mai încolo, ridicați în scări şi rotindu-şi fugarii în loc, se băteau de-a-ncălare doi oameni ai săi : Hîncu şi Andrieş, dintre puținii rămaşi în şa. Într-acolo se năpusti căpitanul. Hangerul lui Andrieş, al cărui obraz nu l-ai fi recunoscut acuma pentru nimic în lume, îi şi ajunsese pe cîțiva seimeni dintre cei care scăpaseră din fața oțelului lui Hîncu, azvîrlindu-i în țărînă. Zărindu-l pe Codruş descălecat lîngă el, răcni ca apucat, săltînd un picior din scară :

— Încalecă, căpitane !

— Nu descăleca, Andrieş ! strigă acesta, văzînd vreo cinci seimeni apărînd în spatele celor doi. Păzea !

Andrieş şi Hîncu se răsuciră într-acolo, dar în aceeaşi clipă două arcane le încolăciră grumazurile, trîntindu-i la pămînt. Dintr-o săritură căpitanul fu lîngă ei, doborîndu-l pe unul dintre năvălitori, dar în clipa următoare îşi simţi şi el braţele încolăcite de o funie şi căzu cu faţa înainte, scăpînd arma din mînă.

În coada rîndului, singurii oameni rămaşi în şei erau Rada, Dobre şi Dudău, în oţelele cărora îşi aflaseră pînă acum ceasul de pe urmă şase oşteni ai căpitanului Lazăr. Fiind în margine şi neputînd fi cuprinşi din toate părţile, cei trei veneau de-a-ndăratelea, apărîndu-se cu înverşunare de bulucul pedestraşilor cu iataganele scoase, ce înaintau asupra-le.

Nici obrazul Radei nu l-ai fi recunoscut pentru nimic în lume. Cu ochii scăpărători, cu hangerul în mînă, părea o întruchipare a mîniei şi a răzbunării. Dacă nu era Dobre lîngă ea ca să-i ţie în loc cu stînga dîrlogii, fără de îndoială că s-ar fi năpustit asupra bulucului de iatagane, ca să-şi croiască drum pînă în partea cealaltă, unde se afla căpitanul şi Andrieş. Da' fiind oştean vîrstnic, încercat în de toate, şi dîndu-şi seama că nici măcar printr-o minune n-ar putea răzbi ei pînă la cei din faţă, Dobre se întoarse spre fată, răcnind :

— Căpitanu-i legat... N-or să-l omoare. Au poruncă se vede... Legat îi şi Andrieş, legat îi şi Hîncu... Să fugim, Radă, că numai aşa le-om putea fi mai tîrziu de folos ! Altminteri ne prăpădim fără rost, nelăsîndu-le nici o nădejde de scăpare.

— Nu-i las nici moartă ! strigă fata, scăpărînd ochii spre el şi cercînd a da pinteni înainte.

— Ascultă ce-ți spun ! strigă haiducul cu tîmplele cărunte, ținîndu-i în loc fugarul. Pentru binele lor şi al celor prinşi trebuie să fugim, înțălegi ? !

— Nu pot ! gîfîi fata, cercînd a-şi slobozi harmăsarul din strînsoare.

— Trebuie, m-auzi ! ? mai strigă Dobre, răsucind amîndoi caii în loc şi lovind peste crupă, cu latul hangerului, fugarul Radei, îl puse în galop, urmîndu-l numaidecît îndeaproape. După care întoarse capul, răcnind îndărăt :

— Dudău, vină ! Nu-ți pune capul de pomană !

Cel strigat şovăi cîteva clipe, apoi, zvîrlindu-şi deodată calul în două picioare şi pocnind cu oțelul o țeastă ce-i răsărise mai la îndemînă, se răsuci în loc, năpustindu-se pe urmele celor doi.

După ce află de la Negrilă locul unde uneltesc cei trei boieri cu răzmerița, Alexandru Vodă mai dete o poruncă repezită la scurtă vreme printr-un gonaci pîrcălabului Manole al Romanului : să înca-

lece numaidecît împreună cu cei două mii de lefegii ai săi şi să cază asupra Petrei şi a satului Oşlobeni, unde cei trei boieri îşi adunau şi armau oamenii. Fără îndoială că Alexandru Vodă n-ar fi dat această poruncă dacă ar fi ştiut că dumnealui pîrcălabul Manole al Romanului nu-l prea avea la inimă dimpreună cu toți divaniții săi încă din prima lui domnie în țară şi că hatmanul Săvin, pe care-l scosese el din hătmănie şi îl lăsase pribeag prin țara Moldovei, era prieten şi văr bun dinspre tată cu dumnealui Manole, pîrcălab al Romanului. Aşadar, primind porunca de la Ieşi de a purcede cu două mii de lefegii spre Peatra şi văzînd în cine anume îi cere vodă să lovească, pîrcălabul Manole se arătă din cale-afară de inimos în a o îndeplini întocmai, întorcînd pe loc vorbă aducătorului că aşa va face şi că în două-trei zile măria sa va primi de la el înştiințare că uneltitorii au fost prinşi, iară armia lor de opincari hăcuită şi pusă pe fugă. Iar ca aducătorul poruncii să fie pe deplin încredințat de asta, pîrcălabul Manole nu-l lăsă să facă cale întoarsă spre Ieşi înainte de a-l vedea pe el, pîrcălabul Manole, încălecat şi în arme în fruntea celor două mii de călăreți ai săi pornind năpristan spre Peatra.

Ieşind însă din Roman şi zicîndu-şi că porunca a şi fost îndeplinită în bună parte, că doară pe drumul Petrei se afla şi nu pe altul, pîrcălabul Manole îşi mai domoli fugarul, dînd semn de descălecare şi scurt popas oamenilor. De aici, de la acest scurt

popas, porni cu mare repeziciune înaintea sa şi a călăreţilor dumisale o anume carte de taină către un anume hatman Săvin, în care carte acesta era poftit să orînduiască primirea de cuviinţă unui vechi prieten şi văr al său dinspre tată şi o tot atît de bună primire celor două mii de soţi ai domniei sale, care după atîta drum şi osteneală s-or bucura nespus să ciocnească cu el şi prietenii lui o bărdăcuţă de razachie întru sănătatea tuturor celora ce-s de-un gînd şi de-o năzuinţă cu ei, cum şi un alt rînd de bărdace întru dar-ar boala în coastele celora pe care îi ştiu ei cu toţii.

Cam pe la jumătatea drumului între Roman şi Peatra, răspunsul veni pe un fugar numai spume, vestind că bărdacele au şi fost pregătite şi că îşi aşteaptă oaspeţii.

Din cale-afară de frumoasă şi senină îi păru dimineaţa asta lui Alexandru Vodă Iliaş, şi nu atît din pricina soarelui care, la drept vorbind, îşi arăta cam cu zgîrcenie chipul de după o pîclă subţire de nori, cît din pricina veştilor uşurătoare de suflet şi dătătoare de negrăită bucurie inimii cu care îl ridicase din aşternut logofătul şi sfetnicul său Baptiste Veleli.

Prima veste era aceea cu nemaipomenita faptă de arme a căpitanului Lazăr, care căpitan, bătîndu-se cu o hoardă de lotri, îi căsăpise pe toţi,

aducîndu-l teafăr şi nevătămat pe vestitul căpitan al lor Codrean, cel ce-i pricinuise atîta pagubă în bani şi îi stricase toate socotelile cu prinderea celor trei boieri cu răzmeriţa, cum şi pe încă doi dintre cei mai primejdioşi uneltitori şi tovarăşi ai săi. Cea de a doua veste era cum că pîrcălabul Romanului, primindu-i porunca, sărise pe loc, cu negrăită rîvnă, în scări şi se dusese val-vălătuc cu cei două mii de lefegii ai săi la Peatra pentru a izbi armia opincarilor adunată acolo şi a-i aduce în lănţuguri pe căpeteniile ei. Aşadar, primind asemenea veşti, nici că se putea să nu-i pară măriei sale atît de frumoasă şi de senină dimineaţa acestei zile, chiar împîclită de nori cum era ea.

Numai că întîlnirea dintre dumnealui pîrcălab Manole al Romanului şi Săvin hatmanul, prietenul şi vărul domniei sale dinspre tată, se petrecu cu totul într-alt chip decît acela în care se aştepta Alexandru Vodă. Întîmpinat încă pe cale, la cîteva vrîste depărtare de Peatra, de vreo zece călăreţi armaţi, cu steag alb în frunte, pîrcălabul şi oamenii săi fură poftiţi a lăsa şleaul mare şi a urma un drumeag lăturalnic, şerpuind printre munţi, care-i scoase în scurtă vreme într-o vale adîncă, presărată cu corturi şi mişunînd de oştime. Aici, într-un cort mai măricel şi mai arătos ca celelalte, pîrcălabul îl găsi pe hatman şezînd la o masă dimpreună cu vornicul Lupu şi bătrînul boier Buhuş, înconjuraţi de căpetenii în straie şi arme de bătălie. Dînd ochii

cu al său prietin şi văr, hatmanul sări bucuros întru întîmpinarea lui, cuprinzîndu-l în braţe, după care se întoarse rîzător spre ai săi soţi şi căpitani, zicînd :

— Iacătă-l pe vestitul pîrcălab al Romanului, bunul meu prietin şi văr despre care vă spuneam. Datorită domniei sale cîştigăm prima noastră bătălie fără a o începe.

La care pîrcălabul, răsucind în sus unul din capetele hălăciugii[1] sale de mustaţă şi clipind dintr-un ochi, spuse :

— Ba eu aş zice să o începem, că mai cîştigaţi aţi fi şi dumneavoastră după atîta fărîmiţare de capete şi noi după atîta iureş asupră-vă prin colbul nostru moldovenesc.

Înţelegînd cam despre ce fel de bătălie aduce vorba pîrcălabul, vornicul Lupu prinse a zîmbi şi el, mîngîindu-şi ţăcălia, şi spuse, arătînd spre un polobocel cu caneaua pusă, ce se afla într-unul din unghere :

— Apoi balimezurile[2] sînt gata a începe aiastă vărsare de sînge, zicîndu-ne că-i mai bună ca cealaltă atît pentru noi, cît şi pentru întreaga Moldovă.

Mesenii rîseră, după care pîrcălabul Manole întrebă :

— Cînd vă urniţi spre Ieşi ?

— Deseară ne urnim de aici pînă la apa Siretu-

[1] Hălăciugă — păr zbîrlit, ciufulit
[2] Tun de calibru mare, bombardă.

lui, unde vom face un scurt popas, pentru a da răgaz darabanilor din părțile Bacăului şi celor vasluieni, ce se vor afla sub poruncile lui Săvin şi Buhuş, să se apropie de cetatea de scaun. De acolo ne-om porni spre Ieşi, cu socoteala de a păli oraşul vinerea, la răsăritul soarelui.

Cu picioarele înțepenite în butuci, cu cătuşe în mîini şi cumplită răbegeală în oase din pricina umezelii şi frigului ce le iscau pietrele şi întunecimea din jur, Codruş şedea cu ochii pironiți asupra crîmpeiului de cer zăbrelit ce se ivea în peretele din față, pradă remuşcărilor şi unor gînduri mai chinuitoare decît chinurile ce-i încercau trupul.

Dar iată că Andrieş, care zăcea alături de el, s-a mişcat, a întors capul.

— Ce zi o fi astăzi, căpitane ?

— Miercurea, Andrieş, după socoteala mea.

— Azi ne-or duce la osîndă ?

— Azi... că-i zi de tîrg. Fricăți-i ?

— Olecuță, căpitane, da' mai mult mi-e scîrbă...

— De ce anume ți-e scîrbă ?

— De moartea asta cîinească. Nu de o moarte ca asta credeam eu c-o să mor.

— Moartea-i una, Andrieş, în orice chip s-ar arăta ea.

— O fi ea una, da' nu în chip de funie mi-am dorit-o eu, căpitane.

— Nici eu, Andrieş.

Aici împietrirea de pe obrazul lui Hîncu care se afla lîngă ei pieri, luîndu-i locul acea căutătură şăgalnică dintotdeauna, descreţitoare de frunţi. Grăi :

— Apoi şi moartea asta în chip de funie îşi are frumuseţile ei, oameni buni, că-i cucoană mare. Se cade să fim mîndri de ea, că dacă te gîndeşti, numai măria sa vodă, capegiii cei de la Stambul şi osîndiţii la moarte au drept la alai.

— Ni se va rîndui alaiul ? întrebă Andrieş.

— Ba bine că nu. Şi încă ce alai ! Cu sîrmaci[1] şi trîmbiţaşi, cu armăşei[2] şi popi... D-apoi cît norod are să fie ! Aşa o cinste...

— Aibe de ea parte, Hîncule, cei care ar trebui să aibe, spuse căpitanul, după care urmă : Da' hai mai bine să nu ne gîndim la moarte, că are ea grijă de a se gîndi la noi şi de a nu lăsa să treacă sorocul nimănuia pe lumea asta...

În clipa aceea se auzi însă hîrşîit de zăvoare trase, larmă de glasuri, după care uşa scîrţîi prelung, deschizîndu-se, şi în pragul ei apăru un bărbat gros, în anteriu şi cealma, cu iatagan scurt în sileaf, însoţit de cîţiva armăşei oacheşi, în straie şi arme de sărbătoare.

---

[1] Surlaş, suflător în surle.

[2] Armăşelul — slujbaş al armaşului.

Armaş — degător domnesc, însărcinat cu paza temniţelor, cu aplicarea pedepselor corporale şi cu aducerea la îndeplinire a pedepselor capitale.

— Aista-i vel-armaşu', şopti Hîncu, cătînd la cel intrat. O venit să orînduiască alaiul.

Oprindu-se în fața osîndiților, bărbatul cel gros spuse :

— Ei, Codrene, ți s-a plinit veleatul ! Din porunca măriei sale vei fi tras azi în furci dimpreună cu soții tăi, la rohatcă[1], în văzul întregului norod.

Cu o zi înainte de cele întîmplate mai sus, cînd soarele nici n-apucase a-şi ridica obrazul deasupra luncii Siretului la un vad de apă tulbure, ceva mai sus de Sagna, se arătară şiraguri nesfîrşite de călăreți venind la pas, cu steaguri în frunte şi care şiraguri, rupîndu-se apoi în pîlcuri, prinseră a trece apa de partea astălantă a luncii, descălecînd acolo. Printre primii trecuți se aflau vornicul Vasile Lupu şi pîrcălabul Manole al Romanului, înconjurați de cîțiva căpitani, cum şi de mai mulți oameni de legătură. Trecînd dîrlogii în mîna unuia din oamenii săi, vornicul Lupu se întoarse spre căpitani, zicînd :

— Duceți-vă la sutaşi[2] şi dați poruncă să deschinge toți şi să înalțe corturile. Om rămîne aici o zi pentru a da răgaz pedestrimii să ne-o ieie înainte, ca la rîndu-i să aibă vreme de hodină în ajunul împresurării oraşului.

---

[1] Barieră, loc de intrare în oraş, unde se încasau taxele pentru mărfurile care se aduceau spre vînzare.

[2] Comandant peste o sută de ostaşi.

Dintr-o dată însă, auzind nişte strigăte şi îndemnuri venind dinspre partea apei şi întorcînd capetele într-acolo, zăriră un pîlc mare de călăreți străini armați, coborînd cu repeziciune malul opus şi dînd năvala spre vad.

— Da' cine-or fi aiştia ? se miră vornicul, cătînd cu luare-aminte la acei călăreți ce veneau năpustit prin apă, în horbotă de stropi şi chiuind cu strășnicie.

— Cine să-i ştie ! ridică din umere pîrcălabul. Om vedea îndată.

Ieşind cît ai bate din palme în partea astălantă a Siretului, călăreții întoarseră spre răchitiş şi, zărindu-i pe cei doi oşteni în straie mai osebite, strînseră dîrlogii, îngropîndu-şi caii pînă la chişițe[1] în nisipiştea malului.

— Cine sînteți voi ? întrebă vornicul, venind în întîmpinarea lor.

— Oameni de strînsură pentru armia boierilor cu răzmerița, răspunse călărețul din frunte, al cărui glas şi a cărui înfățişare îi făcură pe cei doi să se uite cu oarecare nedumerire unul la altul. Pe vornicul Vasile Lupu îl căutăm noi, adăugă călărețul, că neaflîndu-l nici la Oşlobeni, nici în tabăra de lîngă Peatra am fost îndrumați într-acoace.

— Eu sînt, răspunse vornicul.

Făcînd cu mîna celorlanți semn de descălecare,

[1] Chişiță — încheietură a piciorului, deasupra copitei.

călărețul cel oacheș, cu plete de fată, sări la rîndu-i din șa, înaintînd numaidecît spre cei doi boieri și spunînd pe nerăsuflate :

— Luminăția ta, vrem a ști înainte de toate cînd socotiți a lovi Ieșii ?

Cătînd iarăși cu nedumerire la al său soț, vornicul zăbovi cu răspunsul, întrebînd la rîndu-i :

— Da' ce grabă aveți și de ce vreți să știți asta ?

— Graba ni-i într-adevăr mare, luminăția ta, fiindcă al nostru căpitan Codrean, pe care îl cunoști de asemeni, se află în primejdie de moarte, iară singura nădejde de scăpare a lui și a încă doi oameni ai noștri stă tocmai în graba cu care veți izbi deolaltă cu noi cetatea de scaun.

La aceste cuvinte, vornicul Lupu tresări, apoi, la rîndu-i, întrebă pe nerăsuflate :

— Da' unde-i Codrean ?

— La închisoarea domnească din Ieși !

— Cînd o căzut în mîinile tîlharului ?

— Săptămîna trecută, în lupta care s-o dat cu seimenii în codrii Bîrnovei. Tocmai ridicasem tabăra pentru a veni la Peatra cu gîndul de a ne așeza în preajma voastră și de a ne alătura vouă la nevoie, da' am fost loviți de seimeni, scăpînd trei oameni cu viață, înafara celor trei luați de vii, din patruzeci cîți am fost.

— Da' flăcăii știa de unde-s ?

— De prin sate. Ar fi venit mai mulți, da' n-am avut cu ce-i arma... Le-am împărțit toate armele ce

le aveam în ascunzătoarea de lîngă tabără.

— Le eşti căpităniță ?

— Acum le sînt.

Aici vornicul se întoarse cu mare grabă spre dumnealui pîrcălab Manole şi spre ceilanți căpitani, zicînd :

— Ce-i de făcut, căpitani ai mei ?

Pîrcălabul Manole stătu o clipă pe gînduri, după care spuse :

— După cum văd, graba aiestei copile şi a oamenilor ei se arată a fi întru totul îndreptățită. Fiind mîine miercurea şi zi de tîrg, cînd se fac osîndele, Codrean şi oamenii lui vor fi traşi în furci la rohatca de la Podul Roş, în văzul tuturora.

— Aşa e, deteră din cap căpitanii.

— Care va să zică din parte-ne nu mai poate fi vorbă de zăbavă, zise vornicul. În loc de vinerea, cum am hotărît, trebuie să pălim oraşul mîine în zorii zilei, înainte de a avea loc osînda !

Tot atît de senină îi păru măriei sale Alexandru Vodă şi dimineața în care primi mult aşteptata veste din partea pîrcălabului Manole al Romanului cum că, găbjindu-i pe uneltitori şi dînd cumplită bătălie cu armia lor de strînsură la Peatra, i-o înşfăcat pe tustrei de gulere şi îi aduce teferi şi nevătămați la Ieşi spre judecata măriei sale, rugîndu-l totodată să-i orînduiască, ca unui învingător ce es-

te, primirea de cuviință în cetatea de scaun a Moldovei. Cetind scrisoarea şi nemaiîncăpîndu-l pielea de bucurie pentru acea izbîndă de pomină asupra vrăjmaşilor şi uneltitorilor de la Peatra, Alexandru Vodă se gîndi numaidecît că primul lucru ce-l are de făcut este de a-şi împărtăşi bucuria boierilor şi oamenilor săi de credință, adunîndu-i la o petrecere cum nu s-a mai pomenit la curte din ziua primei sale descălecări în țară. Prilejul de a mai uita de multele năcazuri ce le aduce ocîrmuirea unei atît de ticăloase țări, cu un norod atît de bicisnic şi de neastîmpărat, înveseli inimile boierilor şi oamenilor de credință încă cu mult înainte de a duce ei primul pocal la gură, da' odată ducîndu-l, veselia asta prinse a se înteți asemeni unei ape în revărsare, sporind-o fără de îndoială faptul că nu despre apă era vorba acolo. Mai veseli decît toți, la capătul celor două zile de zaiafet ținut în lanț, se arătau a fi logofețiile lor Negrilă şi Neghinuță, şi asta fiindcă temeiul veseliei lor era, de bună seamă, mai întemeiat ca al tuturora. Pătimind ei cele ce-au pătimit de pe urma lotrului celui tînăr, cum şi văzîndu-l de pe acuma legănîndu-se uşurel, cam peste vreo două ceasuri, în bătaia vîntului, spre bucuria pămîntului, nici că se putea să nu le pară vinul mai dulce şi viața mai frumoasă ca nimănui altuia.

Despre asta şi aducea vorba dumnealui Negrilă, sorbind din pocal şi grăind cam aşa celora care mai aveau urechi să-l asculte şi minte să-l înțeleagă :

— Auziți tîlharul ! Să-mi împartă el mie averea şi bucatele pe din două cu rufoşii, de parcă el le-o muncit !

— He, he, he ! rîse comisul Chirilă, o butie de om ce şedea de partea cealantă a mesei, numai să fi văzut, logofete obrazurile noastre cînd ți-am cetit scrisoarea în Divan ! Credeam, la început, că ai căpchiat de-a bine, da' după aceea am prins a ne dumeri că nu se poate să fi făcut tu asta, că doară te ştiam dintotdeauna om întreg şi nestricat la minte. Dumerindu-ne noi mai bine, pînă la urmă pe bună dreptate ne-am zis că nevoit ai făcut-o...

— Apoi cum altminterea, dacă deasupra capului meu atîrna acel iatagan al lui Da... Damochis... Cum spuneai că-l cheamă pe cel cu iataganul, frate şi prietene Neghinuță ?

— Damoclis ziceam, frate Negrilă, oftă a cumplită aducere-aminte fratele şi prietenul Neghinuță, carele şedea rîzător în stînga măriei sale.

Cînd veselia se încinse pînă la roşu-n obraji şi pînă la scapărul fără de astîmpăr al ochilor, măria sa vodă întoarse capul spre umărul său drept, alăturea de care şedea, ferindu-se cu grijă de a-l atinge, logofătul şi sfetnicul său de taină Baptiste Veleli, spunîndu-i :

— Ia zi, logofete Veleli, s-o fi pornit către rohatcă alaiul cu osîndiții ?

— S-o pornit, măria ta, dete din cap logofătul şi sfetnicul. De acum un ceas m-o înştiințat

vel-armaşul că-l porneşte. Trebuie să fi ajuns pe la jumătatea drumului, că merg încet, deh ! ca la osîndă, ca să-i vază pe făptaşi tot norodul.

— Apoi să-i vază, că ai lui sînt tîlharii iştia !

Dar taman în clipa aceea urechile sale ca şi ale celorlanţi meseni desluşiră un bubuit îndepărtat, semănînd a glas de balimez. Ochii tuturora se întoarseră spre vodă, iară gurile tot într-acolo prinseră a se deschide şi ele.

— Ce-o fost asta ? îngînă comisul Chirilă.

Cum răspunsul zăbovea să vină, veniră în schimb alte două tunete îndepărtate, cam de aceeaşi tărie cu primul. De data asta însă picioarele boierilor, ca şi ale lui vodă, deşi muiete îndestul de pocalele băute, deteră dovadă de mare sprinteneală şi nerăbdare, repezindu-i în sus de pe scaune.

— Ha ? făcu vodă, cătînd cu luare-aminte la slăvitele bărbi şi obrazuri.

— Carnaxi[1] ! sloboziră acestea, răsucindu-se toate către ferestrele nalte ale odăii, prin care năvăleau primele raze ale unui soare negrăit de vesel şi de strălucitor.

Dar tocmai în clipa aceea uşa se deschise şi în pragul ei apăru obrazul tot atît de vesel şi de strălucitor al viteazului căpitan Lazăr, maimarele peste toate cetele de seimeni şi joimiri[2] de la curtea dom-

[1] Interjecţie care exprimă ciudă, supărare, spaimă.

[2] Mercenar de origine polonă, angajat cu leafă în armata Moldovei.

nească, destrămînd cît ai bate din palme acea încremenire a spaimei şi nedumeririi. Căci iată ce grăi viteazul oştean, încremenind înaintea lui vodă :

— Măria ta, s-au înfăţişat la curte trei călăreţi din partea pîrcălabului nostru Manole spre a-ţi ura multă sănătate şi bucurie şi a te vesti că dumnealui pîrcălabul şi ai săi oşteni se află la porţile Ieşilor. Deocamdată nu vor a intra în cetate pînă nu şi-or scutura colbul de pe ciubote şi straie, după care treabă or veni cu alai într-acoace ca să ţi se închine şi să ţi-i aducă, teferi şi nevătămaţi, pe cei trei boieri cu răzmeriţa.

Auzind una ca asta, slăvitele bărbi sloboziră un răsuflu de adîncă uşurare, şi numai măria sa vodă, nevenindu-şi încă bine într-ale sale după spaima trasă, întrebă cu oarecare codeală pe rîzătorul căpitan, încremenit înainte-i :

— Da' tunetele istea cine le sloboade oare ?

— Le-or fi slobozind panţîrii[1] căpitanului Bîrnea, de la porţile cetăţii, din puştele cele grele, în cinstea oaspeţilor şi a izbînzii lor asupra vrăjmaşului...

Cam cu un ceas înainte de a trosni balimezurile căpitanului Bîrnea de la porţile cetăţii, căci cu adevărat ale lui erau acele balimezuri, în dreptul oraşului de scaun, pe apa Bahluiului se petrecuseră

[1] Soldaţi călare, însărcinaţi cu paza frontierei şi cu transmiterea ştirilor oficiale.

următoarele. Ajungîndu-i din urmă pe sprintenii pedestraşi ai hatmanului Săvin şi ai lui Buhuş bătrînul şi dîndu-le bineţe, vornicul Lupu, după ce dete poruncă de descălecare şi scurt răgaz oamenilor, îi pofti pe dumnealor ca şi pe toţi căpitanii oastei la sfat pentru a pune la cale cele ce aveau de făcut. Chibzuind ei cum şi în ce fel ar putea lua mai lesne oraşul fără prea multă vărsare de sînge, că oaste domnească se afla destulă în el, hotărîră, înainte de toate, pentru a nu o stîrni prea din vreme pe aceasta din urmă, să repeadă îndată înştiinţarea, ca venind din partea pîrcălabului Manole, cu privire la alaiul de intrare în cetate al vrednicului slujitor domnesc, după care treabă rînduiră lucrurile după cum urmează : hatmanul Săvin şi Buhuş bătrînul vor începe numaidecît cu ai lor pedestraşi învăluirea pe amîndouă părţile a oraşului de scaun, în care vreme topcii vornicului Lupu îşi vor rîndui pe malul dinspre oraş al apei puştile cele mari, rămînînd ca greul oştirii, adică călărimea cea sprintenă, armată cu suliţe şi pale, aflată tot sub poruncile lui, iară parte din ea sub poruncile pîrcălabului, să steie în loc, aşteptînd dezlegarea de a păli oraşul în frunte, căzînd asupra curţilor domneşti. Înafară de asta, făcîndu-şi toţi socoteala că alaiul osîndiţilor s-o pornit la drum spre rohatca dinspre Podul Roş, unde îndeobşte se făceau toate osîndele, hotărîră ca Rada cu oamenii ei, la care se alăturau trei sute de săbii pîrcălăbeşti, să deie de

îndată navală spre partea asta pentru a-i slobozi pe osîndiți şi, vîrînd spaimă în cei cu alaiul, să tragă asupră-şi grosul arnăuților şi seimenilor domniei, care se vor mişca de îndată într-acolo, fără însă a le ține piept, ci doară să-i hărțuiască pînă în clipa în care vor fi ei păliți de unde trebuie.

Socoteala era bună, numai că un lucru oarecum neprevăzut veni să o răstoarne în parte. Asta se întîmplă în scurt răstimp după ce Rada şi oamenii ei deteră pinteni şi porniră în ocoliş asupra rohătcii. Deşi căpitanul Bîrnea cu cei peste o mie de panțîri ai săi de la poarta oraşului dăduseră crezare acelei solii de călăreți ai pîrcălabului Manole către măria sa vodă, vestind intrarea cu alai a viteazului slujitor domnesc, ei băgară de seamă că nu atît pentru scuturatul colbului de pe ciubote se pregătea învingătorul de la Peatra, cît pentru cu totul altceva. Îi nedumeri înainte de toate numărul din cale-afară de mare al călăraşilor de la Roman, cînd ştiau ei că-s cam în totul două mii de sulițe, apoi şi mai mult îi nedumeri puzderia de pedestrime răsărită ca din pămînt odată cu revărsatul zorilor, cum şi faptul că, după cum îşi puteau da ei seama cătînd cu luare-aminte dinspre porțile oraşului, dumnealui pîrcălabul Manole al Romanului nu era acolo singura căpetenie a oştirii. Băgînd ei de seamă toate acestea şi tot ridicînd din umere, se hotărîră pînă la urmă a trimite pîrcălabului o solie pentru a-l întreba ce şi cum, da' văzînd că întoarce-

rea acesteia se cam lungeşte pînă la Sfîntu Aşteaptă, iar pe de altă parte că pedestrimea, rupîndu-se în două, prinde a învălui oraşul, nu mai stătură pe gînduri.

— Să arză fitilul, topcii la foc ! tună căpitanul Bîrnea, trăgînd paloşul din teacă.

Aşadar, slobozind balimezurile ghiulele şi punîndu-se panțîrii curmeziş intrării în cetate, vornicul Lupu şi al său soț nu mai avură altceva de făcut decît să încalece şi să tragă la rîndu-le paloşele din teacă. Dînd poruncă să detune asupra cetății şi apărătorilor ei puştile cele grele, vornicul se întoarse către nesfîrşitele rînduri de călărime cu sulițele înălțate, cuvîntîndu-le astfel :

— Moldoveni, ceasul izbăvirii țării de sub jugul veneticilor şi tîlharilor, puşi în fruntea ei de Poarta Otomană peste vrerea noastră şi a întregului norod, o sunat ! Moarte veneticilor !

— Moarte-e-e ! tună călărimea, plecînd sulițele înainte şi dînd pinteni pe urma vornicului asupra cetății de scaun.

Tot cu un ceas înainte de a trosni balimezurile panțîrilor căpitanului Bîrnea, oraşul, nebănuind încă nimica din ce are să se întîmple într-acea miercuri, rînduită de cînd lumea a fi zi de tîrg şi de prohodire pe ceialantă lume a sufletelor păcătoase ce s-au făcut vinovate fie de furtişag, fie de omuci-

dere, da' mai cu osebire de neascultare şi cîrtire a poruncilor domneşti, îşi vedea, ca de obicei, de ale sale, scurgîndu-se liniştit spre rohatca de la Podul Roş, deolaltă cu alaiul osîndiților, mult mai falnic şi mai cu dichis de data asta, fiindcă era vorba de spînzurarea a trei oameni dintr-o dată, printre care şi vestitul căpitan de lotri Codrean.

Alaiul înainta încet, cu alaiu-başa în frunte, urmînd trîmbițaşii agiei, iară după ei o ceată mare de armăşei cu bărbi stufoase şi priviri aprige. Într-un pătrat veneau osîndiții la moarte, urmați de un logofăt care ținea în mînă sulul cu hotărîrea domnitorului, iară după aceştia preotul temniței cu patrafirul de gît. Pe urmele lui călcau trei călăi în straie roşii, încinşi cu frînghii, cu căciuli țurcăneşti răsfrînte pe o ureche, de fundul cărora atîrna cîte un moț de arnici[1] roşu. Încheia alaiul o ceată lungă de arnăuți cu sînețele pe umăr.

Ajungînd alaiul în dreptul locului de osîndă, cei trei călăi în straie roşii îi înşfăcară de brațe pe osîndiți, repezindu-i în sus, pe podină, şi tot în brînci rînduindu-l pe fiecare în dreptul uneia din furci. Surlele şi trîmbițele sunară îndelung, urmate de duruitul mărunt al darabanelor.

Se făcu linişte, o linişte adîncă străbătută numai de glasul hodorogit al preotului închisorii, care prinse a înălța către ceruri rugi de iertare a tuturor

[1] Bumbac răsucit într-un singur fir şi vopsit în diferite culori.

păcatelor făptuite cu sau fără voia osîndiților întru cele lumeşti. Cînd preotul conteni, călăii, aşezați în spatele celor trei, îi înghiontiră pe podinele de lemn aflate în dreptul lor, iar apoi, urcîndu-se alături, le potriviră pe gît lațurile funiilor.

Surlele şi trîmbițele sunară iarăşi, duruiră iar darabanele.

Contenind ele, logofătul cu hotărîrea domnitorului, urcîndu-se pe podină şi oprindu-se în mijlocul ei desfăcu sulul şi începu să citească următoarele :

— Din porunca măriei sale Alexandru Vodă Iliaş, domn al Moldovei prin mila celuia de sus...

Dar în clipa asta trosniră balimezurile panțîrilor căpitanului Bîrnea. Cuvintele se poticniră în rostogolirea lor :

— ...vor fi traşi astăzi... în furci...

Iar în cealantă clipa care urmă numaidecît se auzi tropot înverşunat de copite pe cîteva ulițe ce dădeau spre rohatcă, însoțit de cumplite chiote de năvală, care făcură mulțimea să se clatine ca bătută de vînt în toate părțile, iar pe armăşei, pe arnăuți şi pe ceilanți oşteni ai domniei să pună numaidecît mîna pe arme. Logofătul şi călăii se răsuciră îndată într-acolo ; ridicară capetele şi osîndiții. De la înălțimea la care se aflau ei, mai lesne le era să vadă ce se întîmplă dincolo de furnicarul de oameni năpustit în toate părțile şi urlînd de se ridica părul măciucă în cap. În galop asupra rohătcii, cu sulițele aplecate şi palele scăpărînd în lumina soarelui, ve-

neau pe ulițe cîteva sute de călăreți, parte din ei rotunjindu-se pe de margini spre a cuprinde piața, parte croindu-şi drum de-a dreptul prin mulțimea înnebunită şi năzuind a ajunge în fața furcilor.

Trosniră sînețele arnăuțeşti şi flintele armăşeilor prăvălindu-i din şei pe unii, dar sulițele şi palele celorlanți intrară în grosuri, surpînd şi punînd pe fugă. Cătînd cu luare-aminte la acel iureş ce venea de-a dreptul spre furci, Codrean tresări. Cu obrazul luminat, cu ochii scăpărînd de o bucurie fără de margini, întoarse capul peste umăr, strigînd :

— Rada ! Andrieş !

Luînd de-a bună liniştitoarea lămurire a căpitanului Lazăr cu privire la tunetele de balimezuri ce-i băgaseră în sperieți, Alexandru Vodă Iliaş cu ai săi boieri şi oameni de credință urmă a închina pocale, ducînd însă din ce în ce mai greu mîna la gură. Dar iată că în scurtă vreme acelaşi căpitan Lazăr năvăli pe uşă dînd o cumplită strigare :

— Trădare, măria ta ! Trădare ! ! !

— Cum ? ! zbucniră toate gurile deolaltă.

— Comisul Manole este un tîlhar, măria ta, că ne-o vîndut vrăjmaşilor noştri ! mai strigă căpitanul. Acuma se află la porțile Ieşilor alături de Vasile Lupu şi de ceilanți boieri cu răzmerița ; şi o prins a împresura oraşul din toate părțile.

— Nu-i cu putință asta ! răcni vodă, simțind

cum îl ia cu frigul pe la spate şi cum îi trece, ca luat de vînt, tot aburul beţiei.

— Ba-i cu putinţă, că aşa este ! Parte din călărimea boierilor şi a pîrcălabului o şi dat năvală asupra rohătcii ca să-i sloboadă pe lotri şi acuma se taie în săbii cu oamenii noştri, cîtă vreme grosul oştimii, în frunte cu Lupul şi cu tîlharul de pîrcălab, s-o încăierat cu panţîrii căpitanului Bîrnea şi cu arnăuţii de sub cetate, care le-o sărit numaidecît într-ajutor.

— Ai dat poruncă de ieşire din odăi seimenilor şi joimirilor de la curte ?

— Le-am dat, măria ta ! Apoi înafară de ei, toată oastea ce o are în Ieşi hatmanul Stamate o dat năvală la arme.

— O să-i răzbiţi, căpitane Lazăre ? întrebă, cutremurat, Alexandru Vodă.

— O să-i răzbim, măria ta, de s-o putea asta !

— Să se poată, căpitane ! Sînteţi destui ca să-i răzbiţi. Iară toată nădejdea în voi ne este şi în braţele voastre.

Scăpărînd pe uşă călcîiele oşteanului, vodă se întoarse spre boierii săi încremeniţi de-a-n-picioare, cu minţile mai limpezi acuma ca oricînd, zicîndu-le :

— Mare năpastă s-o abătut asupra capetelor noastre ! Nu mai este de stat, boierii mei. Să mergem, ţara ne cheamă !

Isprăvind învăluirea oraşului, pedestraşii hatmanului Săvin şi ai lui Buhuş bătrînul înaintau acuma asupră-i pe mai toate hudițele[1], întețind necontenit strînsoarea. Avînd straşnică poruncă de a nu pune foc la nici o casă şi de a nu ucide oameni nearmați, darabanii mergeau fără grabă, mulțămindu-se să risipească cetele arnăuțeşti, care de la o vreme prinseră a se arăta tot mai multe, bulucindu-se spre inima oraşului. Golindu-se piața de mulțime, călăreții pîrcălabului se învălmăşiră cu cei peste două sute de arnăuți aflați aici, luîndu-i în piepturile cailor, înțepîndu-i cu sulițe, ori hăcuindu-i cu palele, căzînd destui şi dintre dînşii, fie fulgerați de plumbii sînețelor, fie traşi de pe cai şi păliți cu iataganele.

În vremea asta pîlcul Radei căta a-i răzbi pe armăşeii cei bărboşi, care făcuseră zid înaintea podinei, bătîndu-se ca diavolii. Avîndu-i într-o latură, în frunte, pe Dobre şi Dudău, Rada se înverşuna a ajunge la podină, împingîndu-i îndărăt pe bărboşi şi pricinuindu-le mare pustiire în rînduri.

Pe podină, înafară de osîndiții rămaşi cu lațurile de gît, nu era nimeni, deoarece atît logofătul cel cu hotărîrea domnitorului, cît şi cei trei călăi, temîndu-se ca nu care cumva să fie săltați în funii în locul celora pe care se gîndeau ei să-i salte, că boclucu' se arăta mare, şterseseră putina din vre-

[1] Hudiță — ulicioară îngustă care serveşte drept trecere de pe un drum pe altul.

me. Băgînd de seamă asta, cum şi faptul că ceapcînii de armăşei au prins pe alocuri a da înapoi, Dobre şi Dudău, înțelegîndu-se numai dintr-o privire, îşi săltară pe loc harmăsarii în două picioare asupra vrăjmaşilor rămaşi în fața podinei, iară după ce-i văzură în chip de iepuri pe unii, iară pe alții răcnind de-a-n-şezutelea „Aman !", se sloboziră din scări pe podină, venind spre osîndiți şi tăindu-le numaidecît legăturile.

Întinzînd lui Codrean paloşul ce-l ținea în mînă, Dobre îi spuse :

— Ia-l, căpitane, dimpreună cu locul ce ți se cuvine lîngă a ta căpităniță ! Încalecă-mi fugarul, că-mi găsesc eu altul numaidecît, cum şi arme de trebuință. Am împrăştiet noi destule prin preajmă...

— Mulțămesc, prietini ! zîmbi Codrean, primindu-i arma şi surpîndu-se de sus în şaua harmăsarului lui Dobre.

Într-aceeaşi clipă Rada fu lîngă el.

— Codruş !

Căpitanul o privi zîmbind, îi strînse mîna bărbăteşte. Spuse :

— Ne-ai pus moartea pe fugă ca un codrean adevărat, Radă ! Fata roşi, îngînă abia auzit :

— Îți mulțămesc pentru aceste vorbe, Codruş. Dar dacă ai şti ce spaime am tras...

— Spaimele sînt şi ele ale omului, da-i mare lucru cînd omul ştie să se ridice deasupra lor ! zîmbi iar căpitanul. Şi acum, Radă, spune-mi cum stau

lucrurile cu luarea cetății de scaun !

— Oraşul îi împresurat din toate părțile de darabanii hatmanului Săvin şi Buhuş bătrînul, în vreme ce Lupu şi pîrcălabul Manole cu cei peste patru mii de călăreți ai lor vin către curți. Avem poruncă din partea Lupului de a trage asupră-ne grosul arnăuților şi seimenilor domniei, hărțuindu-i şi nedîndu-le timp să răsufle pînă în clipa în care vor fi ei izbiți de călărime şi darabani, îl lămuri fata. Ian te uita, se răsuci ea în şa, întăririle arnăuțeşti o şi început să se arate !

— Adună oamenii noştri, Radă, şi spune-le să nu se răzlețească nici unul. Ne strîngem buluc şi ne tragem în chip de pumn îndărăt, pentru ca tot în chip de pumn să-i pălim cînd ne-o fi la îndemînă. Armele de foc să le aibă cu iarba pusă !

Întorcînd Codrean capul, un zîmbet de negrăită mulțămire i se aşternu pe obraz : Andrieş şi Hîncu, Dobre şi Dudău, cum şi alți vreo sută de călăreți cu chipuri necunoscute se şi rînduiseră acolo, aşteptîndu-i nerăbdători poruncile.

Trăgîndu-se mereu din fața arnăuților şi seimenilor, ale căror rînduri sporeau necontenit, venind dinspre oraş, Codrean nu înceta a le şi împuțina din vreme în vreme, năpustindu-şi călăreții asupră-le, apoi dînd pinteni îndărăt cu mare grăbire, lăsîndu-i să-şi zică, da' numai pentru scurt timp,

că a lor este izbînda. Deşi mulţi la număr, oştenii domniei erau toţi pedeştri, armaţi uşor, aşa încît paguba ce le-o mai pricinuiau ei călărimii venea dinspre partea sînețelor şi a celorlante arme de foc, în iatagane punîndu-şi prea puţină nădejde.

Dar iată că în scurtă vreme, dinspre cîmpuri şi hudițele învecinate apărură şiraguri de darabani, venind fără grabă, cu flintele în cumpănă şi cu palele zornăind la şold. Aici oştenii domniei şovăiră, împleticindu-şi paşii şi cătînd cu mare spaimă unii la alţii după care, dumerindu-se că scăpare nu mai poate fi decît în cealantă lume, inimoşii oşteni ai măriei sale se surpară la pămînt, că mai aproape şi mai drag le era el, azvîrlind armele şi răcnind după îndurare şi iertarea păcatelor.

Ieşind iarăşi cu ai săi în spatele unei prunişte din marginea oraşului şi zicîndu-şi că de data asta le-o putea da oamenilor şi cailor olecuţă de răgaz ca să-şi mai tragă sufletul, fiindcă băgase de seamă cum şi în ce fel stau lucrurile, Codrean dădu poruncă de descălecare.

Rada, Andrieş, cum şi ceilalţi codreni veniră numaidecît lîngă el, ducîndu-şi caii de dîrlogi.

Dar se vede că nu le era scris să se hodinească în ziua aceea. Taman cînd făcură ei roată în iarbă la umbra unui prun, cîţiva călăraşi descălecaţi mai spre margine, lîngă drum, veniră într-o fugă pînă la ei, răcnind ca la sfîrşitul lumii şi pămîntului :

— Codrene, Fanarul a rupt-o la fugă !

— Cum ? ! se răsuci căpitanul, deolaltă cu cei din jurul său.

— Am văzut toate bărbile, în frunte cu cea a lui vodă, venind într-o întinsoare pe drumeagul cela dintre porumbişti, ce se zăreşte în dreapta. Ca din puşcă se duceau, avînd pe de laturi şi în urmă vreo sută de flinte arnăuţeşti.

— Uitatu-v-aţi bine ? Ei să fie ? cercă a se lămuri căpitanul.

— Numaidecît, că-i cunoaştem, Codrene ! strigară călăraşii.

— Le luăm urma, prietini ?

— Le luam, căpitane, deteră răspuns oamenii, repezindu-se care-ncotro să apuce dîrlogii şi scara.

În cîteva clipe toţi erau în şei, iar peste altele cîteva întregul pîlc de călărime se aşternu în galop întins, răsfirîndu-se pe acel drumeag şerpuitor dintre porumbişti.

Deocamdată, din pricina înălţimii cucuruzelor şi a deselor coturi ale drumului, fugarii nu puteau fi văzuţi, bănuindu-li-se trecerea numai după colbul ce se aşeza lin peste lan, în stînga urmăritorilor. Peste o bucată de vreme însă, desimea lanului începu să se răărească, făcînd pînă la urmă loc pogoanelor de secară şi grîu, în parte secerate, în parte aşteptînd secera. Aici, îndreptîndu-se şi drumul, Codrean, Rada şi Andrieş, aflaţi în fruntea pîlcului,

avură prilejul de a se încredința pe deplin de adevărul vorbelor spuse de călăraşi. Cîrmuitorii țării, avînd straşnică pază în jur, se duceau cu barbele în vînt ca muşcați de streche.

— Cearcă să-şi scape pielea de judecată, liftele ! strigă Codrean către ai săi, împintenîndu-şi mai tare fugarul.

— Să vedem numai dacă or putea ! răspunse Andrieş lăsîndu-se în bătaia coamei. Păcat că ni-s caii cam obosiți, căpitane.

— Asta e drept, grăi Codrean, cercînd a măsura din ochi distanța pînă la fugari. Or să ne-o ieie înainte, că au cai buni, abia scoşi din grajduri.

— Codruş, strigă Rada, arătînd cu mîna spre miriştea din dreapta drumului, ce-ar fi s-o luăm pe de-a dreptul ? Tot în drumul ista om ieşi, lăsînd deoparte cotul ce-l face prin rîpa de colo.

— Că bine zici, Radă ! se lumină la chip căpitanul, nici nu m-am gîndit la asta.

Într-aceeaşi clipă întregul pîlc se prăpăstui în acele mirişti trăgînd prin ele urmă de boroană[1] şi chitind a ajunge în partea cealantă şi a ieşi în drum din spatele unui lăstăriş de salcîmi, care-l străjuia de-aproape. Boierii şi soții lor, băgînd de seamă încă de la ieşirea din porumbişti că sînt urmăriți, îşi biciuiau avan caii, întorcînd din vreme în vreme capetele pentru a-şi cumpăni sorții, da' acuma,

[1] Unealtă agricolă în formă de grătar cu colți mari de fier, folosită pentru mărunțirea, afînarea și nivelarea arăturii; grapă.

văzînd vicleşugul urmăritorilor, se înverşunară de-a binelea, repezindu-şi nagaicele cînd într-o parte, cînd în cealantă a crupei.

Şi aşa, tot scoţînd duhul din bietele dobitoace, cei urmăriţi prinseră a înţelege că în scurtă vreme nu le-or mai rămîne pentru dus decît propriile picioare. Înţelegînd ei asta şi văzînd că vrăjmaşul o ţîşnit de după lăstărişul de salcîmi din dreapta şi-i gata-gata a le călca urmele, puseră mîna pe pistoale şi prinseră a le slobozi în urmăritori. Cîţiva călăraşi de-ai lui Codrean muşcară ţărîna.

— Radă ! Andrieş ! strigă căpitanul, rămîneţi în urmă !

Cei strigaţi îi răspunseră pe loc, numai nu cu gura. Pistoalele apărute în mîna lor detunară într-un singur glas, prăvălind doi arnăuţi din coada pîlcului.

— Radă, n-auzi ce-ţi spun ? ! strigă iar căpitanul.

Acum i se păru că Rada a înţeles şi că dă ascultare poruncii, deoarece, ferindu-şi roibul într-o lature, prinse a rămîne în urmă văzînd cu ochii. Căpitanul răsuflă uşurat. „Numai cu diavolul ista mititel n-am cum o scoate la capăt !" stupi el înciudat într-o parte, cătînd cu coada ochiului la Andrieş, care părea că nici nu-l bagă în seamă. „Las' că-ţi arăt eu după asta cum să nu-mi dai tu ascultare, ţîncule !" se mai oţărî el, trăgînd la rîndu-i din sileaf pistoalele cele mari luate de la un seimen al domni-

ei, carele în veac nu mai avea trebuință de ele şi slobozindu-le după fugari.

Gîndindu-se cum şi în ce fel ar mai putea scăpa de urgie odoarele ce le avea în pază, maimarele arnăuților făcu un sămn cu mîna, la care sămn pîlcul arnăuțesc se rupse în două, una din părți ducîndu-se val-vălătuc înainte, cealantă răsucindu-şi caii îndărăt şi trăgînd oțelele pentru a-i întreba pe urmăritori ce anume poftesc şi de ce nu lasă nişte oameni paşnici să-şi vază de drum şi ale lor necazuri.

Numai că arnăuții nu mai apucară să pună întrebarea asta, deoarece prea grăbiți şi zgîrciți la vorbă se arătau a fi urmăritorii. Scăpărînd unii palele, alții plecînd înainte sulițele, ei trecură în chip de tîrn, spulberîndu-i şi răsturnîndu-i pe poftitorii de vorbă, iară pe cei rămaşi teferi lăsîndu-i să cugete şi să se întrebe la marginea drumului care-i calea cea mai bună de urmat în viață.

După ce întoarseră capetele şi se încredințară ce soartă haină poate da peste un om aflat în slujba unei domnii puse pe ducă, şi mai cu osebire atunci cînd se ține scai de ea, întrebarea asta începură să şi-o pună şi ceilalți arnăuți în frunte cu maimarele lor. Răspunsul îl găsiră numaidecît pe un drumeguț lăturalnic, ce cotea către o dumbravă de toată frumusețea, bucurîndu-se foarte de găsirea lui, cum şi de faptul că nu mai auzeau din spate

nici blestematul tropot de copite, nici țiuitul plumbilor.

— Fanaru-i al nostru, căpitane ! chiui Andrieş, întorcînd un obraz mai luminos decît soarele din nanturile cerului.

— Al nostru-i, Andrieş ! dete răspuns acesta, după care se întoarse în şa făcînd semn alor săi să pornească împresurarea pîlcului de bărbi, ce, zorite cum erau, nici nu băgaseră de seamă toată întîmplarea cu arnăuții.

Dumerindu-se curînd de schimbarea la față a vajnicilor lor apărători, deoarece mai zîmbăreți arătau ei de la o vreme, boierii prinseră a-şi înfrîna zorul din zăbale, gîndindu-se că totuna-i de-acum, pînă cînd stătură de-a bine locului.

Dar în clipa aceea, din spatele pîlcului călăreților lui Codrean se auzi un geamăt surd. Toți întoarseră capetele într-acolo, ferind în lături. Fețele oamenilor se întunecară. Prăbuşindu-şi fruntea pe gîtul calului şi apăsîndu-şi cu palma pieptul, Rada a alunecat din şa, s-a rostogolit la pămînt. Codrean, Andrieş şi ceilalți descălecară în grabă, venind lîngă ea.

— Radă, ce-i cu tine ? întrebă, cu glas sugrumat, căpitanul, îngenunchind lîngă fată şi încercînd să-i desfacă bumbii la piept, dar băgă numaidecît de seamă că mîna i se umpluse de sînge. De asta ai rămas tu în urmă, Radă ?

Răspunsul nu-i veni. Codrean ridică fruntea,

lunecînd priviri rătăcite asupra celor din jur. Zărind pîlcul de boieri cu vodă între ei, scrîşni :

— Mi-ați ucis-o, cîinilor !

Apoi întorcînd capul spre călărimea pîrcălăbească, rămasă neclintită în scări, cu obrazurile întunecate, spuse :

— Prietini, vă mulțămesc pentru ajutorul dat şi pentru toate cîte le-ați făcut alăturea de noi. Mai am o rugăminte : duceți-i pe tîlharii iştia la Ieşi şi lăsați-i în mîna celora de care vroiau ei să scape ! Noi vă vom urma în scurtă vreme, că tot într-acolo se arată şi drumul nostru...

Dînd pinteni, călăreții pîrcălăbeşti, cu boierii între ei, porniră spre cetatea de scaun şi rămînînd numai codrenii dimpreună cu oamenii de strînsură, căpitanul se întoarse iarăşi spre fată. Cu ochii împăienjeniți de lacrimi, cu buzele tremurînd, o strigă iar :

— Radă !

De data asta obrazul cuprins de paloarea morții se însufleți. Rada deschise ochii şi zîmbi, întorcînd capul spre el.

— Mi-ai spus cîndva, căpitane, că unui haiduc adevărat nu trebuie să-i fie frică de nimic, nici chiar de moarte, aşa este ?

— Ți-am spus, Radă, şopti Codruş trecîndu-i mîna peste frunte şi străduindu-se cu greu a-şi stăpîni lacrimile.

— Nici mie nu mi-e frică de ea, căpitane, mur-

mură fata, apoi întoarse obrazul spre ceilanți. Stăteau toți cu capetele descoperite, cu privirile în pămînt. Nu vă întristați, prieteni, zîmbi ea după o vreme. Cîntați-mi mai bine un cîntec vesel, haiducesc, că dragi mi-au fost totdeauna...

Oamenii înălțară frunțile. Înălță fruntea şi Andrieş. Întîlnind privirea Radei şi văzîndu-i zîmbetul, îi zîmbi la rîndu-i printre lacrimi.

Cîntecul, la început şovăitor, încetul cu încetul prinse aripi, avîntîndu-se în nalturi, peste colinele şi cîmpiile învăluite într-un amurg roşietic.

„Foaie verde de negară,
Durduliță surioară,
Fug ciocoii de s-omoară !
Cînd ne prindem împreună
Cîntă codrul de răsună.
Dar nu cîntă cînt de jele,
Nici de ochii dragei mele,
Nici de lună, nici de stele...”

Soarele roşu se înălța deasupra pămîntului, vestind o nouă dimineață.

Spre cetatea de scaun a Moldovei, învăluită încă într-o negură uşoară, se îndrepta un pîlc de călăreți.

Redactor responsabil : IORDANA URECHE
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 15.02.1967. Bun de tipar 4.03.1967. Apărut 1967. Comanda nr. 8.188. Tiraj 80 140. Hîrtie tipar sul de 50 g/m. 700×1000/32. Coli editoriale 2. Coli de tipar 2. A. T. 18 209. C.Z. pentru bibliotecile mici 8 R—93.

Tiparul executat sub comanda nr. 70 030 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, Bucureşti — Republica Socialistă România

EDITURA TINERETULUI Lei 1